

Ms. 5/111

Z.

Arany János Családi kör-ének eredeti kézirata.

Irta: Ferenczi Zoltán.

Aranynak ezt a kéziratát Csiky Kálmán, volt egyetemi tanár kapta Gyulai Páltól 1875. május 18-án, mint a kéziratra irt sajátkezű följegyzése mutatja. Mivel pedig a *Családi kör* a Vahot Imre szerkesztésében megjelent *Losonczy Phönix*-ben (II. 1851. 221. l.) jelent meg először, tehát Gyulaihoz Vahot Imrétől került. Hozzánk Csiky Kálmán özvegye, sz. Gönczy Etelka urnő küldte be közlés végett. Csiky Kálmánnak pedig azért adta Gyulai a kéziratot, mert Gönczy Etelka urnő édes atyja, Gönczy Pál, egykori államtitkár, nemcsak tanulótársa volt a nagy költőnek, hanem utóbb is őt és családját meleg barátság fűzte össze s ez a barátság átöröklődött Csiky Kálmánra is. Arany, az általa ismert három Csikyről a következő tréfás verset írta:

Az első volt Sanyi,
Király kár szólányi;
A második Kálmán,
Ki professor az almán,
A harmadik Gergely,
Ki pegazust nyergel.

12

Ebből a barátságból folyt az is, hogy a Csiky és Arany-család komasági viszonyban állt s hogy Arany végrendeletét Fraknói és Csiky Kálmán írták alá, valamint hogy özv. Csiky Kálmánné urnőnek számos levele van Aranytól.

E kézirat irodalomtörténeti fontosságát kivált az adja, hogy a *Családi kör*-nek eredeti alakja látható belőle, hogy a költő ismert gondosságát mutatja a javításban, továbbá találunk benne 6 olyan sort, melyeket már nem javító célzathól, hanem a cenzura miatt hagyott ki s végre a keltezés pontosan megmutatja keletkezése idejét, ami arról tanuskodik, hogy ezt a költeményét Szalontán és nem Nagykörsön írta, hová csak az év II. felében ment át. Érdekes azonban, hogy a költeményt a megjelenéskor Arany még mindig javította, habár most már csak pár helyen. Így olvassuk az I. versszakban a «bólingat» szót, az V-ben «effélét», VI-ban «a gazda», «kutat» («fitet» keres, kutat, fürkész, helyett), XI-ben «leteszi», a XII-ben «Három éve mulik, hogy az után kérdez» változatokat, mely utóbbi sor a mai végleges szövegben így hangzik: «Három éve múlik, hogy utána kérdez.» Tett Arany még pár helyesírási módosítást s még utóbb is változtatott pár helyen, midőn összegyűjtött műveiben kiadta, de ezek csak pár szóra vonatkoznak, mint «hunyor-gatni» s a már említett sor. Megjegyezzük még, hogy a *Vasárnapi Ujság* minden magyarázat nélkül hasonmásban közölte a kézirat első lapját (1913. június 8. 23. sz. 458. l.), mely nem a legjellemzőbb a kéziratban. Itt teljesen adjuk hasonmásban.

MAGYAR
NYELVTUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Magyar nyelv
sz

Kézirat

1913. 22. nov. 16